

VÄRLDSKULTURMUSEERNA
THE NATIONAL MUSEUMS OF WORLD CULTURE

LIV OCH DÖD I ROMARRIKET

LÄRARHANDLEDNING TILL TEMATIK OM
LEVNADSFÖRHÅLLANDEN I DEN DIGITALA
LÄRPLATTFORMEN *ANTIKEN*

Grundskola åk 7-9, gymnasieskola och vuxenstuderande i ämnena
Historia, SO, Religion, Svenska och Bild

Introduktion

Den digitala lärplattformen *Antiken* erbjuder ett stort utbud av kunskaps- och lärmaterial om antikens Grekland och Romarriket främst inom ramen för skolämnet Historia i grundskolans årskurs 7-9, samt gymnasieskolan och vuxenutbildning. Anpassade kopplingar kan även göras till ämnena Svenska, Bild och Religion/ Religionskunskap utifrån teman om litteratur, dramatik, konst, religion och mytologi. Lärplattformens innehåll kan levandegöra läroplansanknuten tematik, skapa engagemang och en bas för samtal, och därigenom ligga till grund för ett starkt lärande (se Läroplanskopplingar Romarriket Online). Inom kulturområdena Grekland och Rom lyfts olika teman fram - *Politik & Samhälle, Liv & Död, Religion & Mytologi, Krig & Konflikter, Vetenskap & Språk, Handel & Ekonomi, Litteratur & Dramatik, Konst & Arkitektur, samt Idrott*. Inom dessa teman finns ett stort utbud av underteman. Hur olika drag och aspekter av de historiska kulturerna lever kvar inom vårt eget samhälle och vår egen samtid finns alltid med som ett givet undertema.

Plattformens innehåll utgår från de senaste forskningsrönen och diskussionerna inom de arkeologiska och historievetenskapliga studierna. Källmaterialet utgörs av Medelhavsmuseets föremålssamling, arkeologiska miljöer och byggnadsmonument, skriftliga förstahandskällor, forskningslitteratur, skönlitterära alster, fotografier, historiska målningar och kartor. Till detta kommer 3D-modeller, övrigt bildmaterial, tidslinjer, samt ett tiotal kortfilmer som utgår ifrån ett museiföremål som "vecklas ut", levandegörs och sätts i sin rätta kontext.

Tanken är att det gedigna materialet kan användas av lärare och elever på olika sätt - både i form av lärarens "katederundervisning" och elevernas egna självstudier.

Under mer formell "katederundervisning" kan lärare föreläsa för eleverna utifrån plattformens innehåll. Webbmaterialen kan då projiceras på duk i klassrummet. Som introduktion finns övergripande sidor om begreppen "antiken", "antikens Grekland" och "Romarriket" med tillhörande tidslinjer och kartor, samt en guide till hur ett föremål kan tolkas. Varje tema har därefter en specifik introduktionssida som introducerar dess innehåll och ställer frågor vars svar kan hittas i dess följande underteman. Ofta introduceras varje huvudtema av en kortfilm där ett museiföremål levandegörs och sätts i sin rätta kontext. Varje undertema inleds med en gestaltande bild och/eller föremål, och avslutas nästan alltid av ett föremål. Ständigt finns länkar till fler museiföremål som går att hitta i databasen Carlotta, såväl som gedigna lärarhandledningar med övningar och frågor utifrån varje tema och kultur. Efter att läraren introducerat övergripande tidsperiod och kulturområde, eller specifika teman, kan eleverna själva ta vid med olika underteman, göra övningar och besvara frågor som finns i de olika lärarhandledningarna. Mellan lärarstyrda och elevstyrda moment kan undervisningen därefter varieras.

Nedan följer exempel på övningar och arbetsuppgifter kopplade till ett specifikt tema med underteman, innehåll, bilder, kartor, museiföremål, kortfilmer mm.

Inför användandet av lärplattformen

För att eleverna på bästa sätt ska kunna ta sig an den digitala lärplattformens innehåll kan det vara bra att redogöra för vissa fakta, teman och begrepp, såväl som museerna i sig:

Världskulturmuseernas webbsida

[Världskulturmuseerna - Världskulturmuseerna \(varldskulturmuseerna.se\)](http://varldskulturmuseerna.se)

Filmer om Världskulturmuseerna och deras museer och samlingar hittas via:

<https://www.youtube.com/user/varldskulturmuseet>

Världskulturmuseernas onlineprogram

Romarriket Online – en interaktiv digital föreläsning med museipedagog som projiceras på duk i klassrummet och leder undervisningen därifrån – kan fungera som en introduktion till användandet av lärplattformens material:

[Skola Online - Världskulturmuseerna](http://skolaonline.varldskulturmuseerna.se)

Vårt tips är att boka ett sådant program eller att på egen hand först ge en introduktion till kulturen och epoken, såväl som till andra historiska kulturer i och kring Medelhavet, innan användandet av plattformen.

Det finns även en möjlighet att via andra onlineprogram och digitala lärresurser ta sig an andra historiska kulturer genom *De tidiga flodkulturerna Online*, *Forntida Egypten Online*, *Antikens Grekland Online* samt en annan av Världskulturmuseernas digitala lärplattformar:

Allt har en historia – föremål och kortfilmer om världens historia, däribland ovan kulturer.

<https://www.varldskulturmuseerna.se/digitala-resurser/skolprogram-online/allt-har-en-historia/>

Arbetsuppgifter, frågor och övningar till temat

Efter att läraren gått igenom temats introduktion kan klassen tillsammans eller eleverna var för sig ta sig an övningarna och arbetsuppgifterna som finns till detta, eller så kan de fortsätta med resterande underteman och dess övningar och arbetsuppgifter.

Liv och död i Romarriket – Introduktion

1. Sammanfatta introduktionen om levnadsförhållanden: Hur levde Romarrikets människor sina liv? De som bodde på landsbygden? De som bodde i staden? Vad arbetade de flesta som? Vilken skillnad fanns mellan olika samhällsgrupper? Varför? Om du summerar: Vilka är de största skillnaderna med hur människor levde i Romarriket med hur de flesta lever idag? Skriv max en halv sida.
2. Vem var kejsar Titus? Vad är han känd för? Mer berätta än vad som sägs i filmen och texten om Titus inblandning i konflikter och byggnadsprojekt. Skriv max en sida.
3. Berätta om en människa från Romarriket. Sök efter information i valfria källor. Vad hette denne? Var i Romarriket komma denne ifrån? Vilken tid och vilket statsskick levde denne under? Hur levde denne sitt liv? Diskutera även hur du fick fram informationen - lätt eller svårt? Vilka källor användes? Skriv max en sida.

4. Studera de två föremålen:

Svara på följande frågor: Vad tror du har hänt med de "nötta" skulpturerna? Var och hos vem tror du att skulpturerna stod? Vem tror du att den kvinnliga porträttbysten visar? Varför då? Vad är det kvinnan har på huvudet? Sök i valfri källa efter information om andra kvinnliga och manliga ideal kring olika utseenden och moden. Välj ett ideal. Skriv sammanlagt max en sida.

Arbete och fritid

1. Sammanfatta undertemat på max en sida genom att besvara följande frågor:
 - A. Ungefär hur många levde som bönder?
 - B. Hur många människor bodde i staden Rom när den var som störst?
 - C. Vilka problem kunde jordbruket drabbas av?
 - D. Hur långa var arbetsdagarna? Hur många timmar per dag brukar de flesta svenska arbetstagare arbeta idag?
 - E. Vad var en *latufundie*?
 - F. Vad odlades främst inom jordbruket?
 - G. Hur var stadsbornas liv i jämförelse med folket på landsbygden?
 - H. Vad hade de rika och övre samhällsklasserna större möjlighet till i jämförelse med resten av befolkningen?
2. Skriv en berättelse utifrån bilden på familjen. Vad är det som händer? Vilka är de som syns på bilden? Hur lever de sina liv? Hur ser en typisk vardag ut? Vad gör mannen, kvinnan och barnen? Vad tror du händer efter det som sker på bilden? Skriv max en sida.

3. Studera föremålet:

Sök information och skriv max en sida om föremålet. Vad visar reliefen? Varför tror du att föremålet skapades och var brukade det finnas? Vilken tid kommer föremålet ifrån? Vad kan föremålet berätta om människors vardagsliv? Hur verkar livet vara för de rika och mäktiga? Vad är det för del på föremålet som berättar det? Fördjupa dig kring Galeria Valeria eller Theodora utifrån valfria källor – vem var hon och hur levde hon sitt liv?

4. Sök efter ett föremål i databasen Carlotta som kan knytas till jordbruk eller ett arbetsliv i staden. Skriv vad föremålet är, vad det använts till och varför du valt föremålet. Max en sida.

Slaveri och brottslighet

1. Sammanfatta undertemat om slaveri. Hur många slavar fanns det? Hur var livet som slav? Ge exempel. Hur blev en person förslavad? Hur kunde en slav bli fri? Max en halv sida.

2. Sammanfatta undertemat om brottslighet. Vilken typ av brottslighet ansågs vanlig? Hur bestraffades svåra brott? Vad gällde kring den juridiska regeln "alla är lika inför lagen"? Max en halv sida.

3. Vad tror du har hänt på bilden? Vem är mannen och vad har han gjort? Vad händer härnäst och vad blir hans nya vardag? Fantisera ihop en historia med början, mitt och slut utifrån bilden. Skriv max en sida.

4. Fanns det några likheter och skillnader mellan slaveriet i Romarriket och i stadsstaten Athen? Jämför de båda rikena och kulturerna och lista likheter och likheter. Max en halv sida.

5. Undersök slaveri i andra statsbildningar under andra delar av historien? Sök i valfria källor. Ta med begrepp och faktorer som: inledning, avslutning, storlek, högsta punkt, arbete, män/kvinnor, vardag, behandling, motstånd, arv idag. Skriv max en sida.

6. Jämför brott och straff i Romarriket med hur det ser ut idag i Sverige. Finns likheter och skillnader? Varför? Tänk på vanliga brott, vanliga straff, orsak till brott mm. Skriv max en sida.

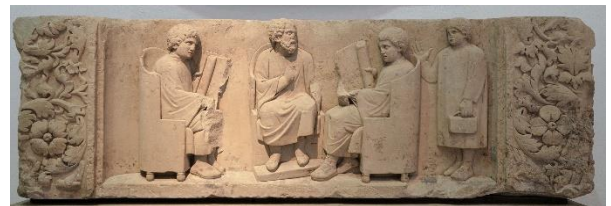
7. Studera föremålet, fundera och skriv ned dina tankar kring följande frågor: Vem var den gestaltade mannen? Varför tror du att föremålet har gjorts? Hur tror du att han fortsatte leva sitt liv? Skriv max en sida.

Familj, barn, uppväxt och utbildning

1. Sammanfatta undertemat. Vilka olika slags individer ingick i begreppet *familia*? Varför var barnadödligheten stor? Vilka roller hade män och kvinnor i hushållet? Hur såg barnens uppväxt och skolgång ut? Skriv max en halv sida.

2. Fantisera kring reliefen med de lekande barnen och beskriv situationen. Vad leker barnen? Vad heter de? Hur ser deras familjer ut? Vilket arbete bedriver de? Gör en lista med påhittade familjer. Skriv max två sidor.

3. Studera föremålet och fantisera kring motivet. Beskriv situationen. Vad är det som pågår? Vilka är individerna? Vad heter de? Hur ser deras familjesituationer ut? Gör en lista med påhittade familjer. Skriv max en sida.

Kärlek, giftermål och sexualitet

1. Sammanfatta undertemat. Vilken var den vanligaste orsaken till att två människor gifte sig? Varför? Vilka fick inte gifta sig utan mera leva som "sambos"? Vilka förbjöds att gifta sig enligt Augustus äktenskapslagar? Vilken var synen på trohet i ett äktenskap? Vilken var synen på homosexualitet? Vilken var synen på skilsmässa? Skriv max en sida.

2. Jämför synen på äktenskap i Romarriket med den generella synen på äktenskap i dagens Sverige? Vilka är likheterna och skillnaderna? Jämför även med synen på äktenskap i andra länder och kulturer där denna skiljer sig från den i dagens Sverige – likheter och skillnader? Ge exempel. Skriv max en sida.

3. Jämför synen på sexualitet och homosexualitet i Romarriket med den generella synen på sexualitet i dagens Sverige? Vilka är likheterna och skillnaderna? Jämför även med synen på sexualitet i andra länder och kulturer där denna skiljer sig från den i dagens Sverige – likheter och skillnader? Ge exempel. Skriv max en sida.

4. Vad händer på bilden? Beskriv vad som sker. Vilka gifter sig? Vilka familjer och samhällsgrupper kommer de ifrån? Vilka ritualer och ceremonier har de genomgått för att bli man och hustru? Skriv max en sida.

5. Studera föremålet. Leta därefter upp ett annat föremål från databasen Carlotta som du anser har något med kärlek, giftermål och/eller sexualitet att göra. Beskriv föremålet och motivera varför du valt det. Skriv max en sida.

Män, kvinnor, jämställdhet och moderskap

1. Sammanfatta undertemat genom att besvara dessa frågor: Vilken var synen på jämställdhet i Romarriket? Hur skiljde sig mäns och kvinnors liv och möjligheter? Varför var mödradödlighet stor vid förlossningar? Skriv max en sida.

2. Jämför synen på jämställdhet och mäns och kvinnors liv och möjligheter i Romarriket med hur det generellt ser ut i dagens Sverige. Vilka likheter och skillnader finns? Lägg till ytterligare ett land och en kultur där förhållandena är annorlunda än i Sverige. Vilka likheter och skillnader finns? Skriv max en halv sida.

3. Studera föremålet. Fantisera kring vad reliefens motiv föreställer. Beskriv scenen. Vilka är människorna? Hur gick det för modern? Hur gick det för barnet? Fantisera kring deras vidare liv och öden. Skriv max en sida.

Högtider

1. Sammanfatta undertemat. Under ungefär hur många dagar om året passade romarna på att fira eller högtidlighålla någon speciell tradition? Vad var *Parentalia*? Vad var *Saturnalia* och vilka kopplingar från denna högtid finns till dagens traditioner? Vad var *Bacchanalia*? Skriv max en halv sida.

2. Sök i valfria källor efter ytterligare tre romerska högtider. Vad heter de, vad handlar de om, och när genomfördes de? Ange vilka källor du valt. Skriv max en halv sida.

3. Studera föremålet. Vad tror du att det har använts till i samband med en högtid? Beskriv en kort scen med en romersk familj som använder sig av föremålet. Vilka är med i familjen? Vem använder föremålet? Vilken högtid ska firas? Skriv max en halv sida.

Dödlighet, synen på döden och begravningar

1. Sammanfatta undertemat om dödlighet. Hur länge levde i genomsnitt romaren? Varför levde kvinnor i genomsnitt kortare än männen? Varför var dödlighet större för romarna än vad den är för oss idag? Varför var barnadödligheten stor? Skriv max en halv sida.

2. Vilken var synen på döden? Vad trodde många hände efter livets slut? Jämför romarnas syn på döden med minst tre andra synsätt på döden och efterlivet från andra kulturer och religioner. Vilka likheter och skillnader finns? Skriv max en sida.

3. Varför ansågs det viktigt med en ordentlig begravning? Vad menas med *nekropolis*? Sök i valfria källor efter kunskap om en romersk nekropol som ej anges i texten. Namnge platsen, beskriv dess geografiska läge och hitta en bild som visar platsen idag. Skriv max en sida.

4. Studera föremålet och titta på filmen om gravstenen. Fantisera kring vilka mannen och kvinnan är som sörjer vid gravstenen. Ange namn, ålder och kort om hur de lever sina liv. Hur minns de Claudius Fortunatus och Caecilia Tyche? Hur levde de bortgångna sina liv? Hur gamla blev de? Fick de barn? Skriv max en sida.

5. Sök efter ett föremål i databasen Carlotta som du anser har något med döden att göra. Beskriv föremålet och motivera varför du valt det. Skriv max en sida.

Hur lever antika romerska högtider och ritualer kring giftermål och begravningar kvar idag?

1. Redogör för hur spåren och effekterna av romerska högtider samt ritualer kring giftermål och begravningar lever kvar idag. Skriv max en sida.

Övningar och uppgifter för hela temat

1. Beskriv en scen när två romare råkar mötas på gatan i Rom. De kommer från helt olika samhällsgrupper. Vilka är de? Vad heter de, hur gamla är de, hur ser deras familjer ut? Hur lever de sina liv? Fantisera ihop en händelse, en kort dialog, beskrivning av vad de är på väg, vad de tycker om varandra och hur de fortsätter sin dag. Skriv max en sida.

2. Jämför det liv som du lever med en romersk person i samma ålder. Vilka likheter och skillnader finns? Kan någon anses leva ett bättre eller sämre liv – varför/varför inte? Vad är det att leva ett bra liv anser du? Kan vi lära något från de liv som romarna levde? Om ja, vad? Skriv max en sida.

3. Jämför synen på äktenskap i Romarriket med den generella synen på äktenskap i dagens Sverige? Vilka är likheterna och skillnaderna? Jämför även med synen på äktenskap i andra länder och kulturer där denna skiljer sig från den i dagens Sverige – likheter och skillnader? Ge exempel. Skriv max en sida.

4. Jämför synen på sexualitet och homosexualitet i Romarriket med den generella synen på sexualitet i dagens Sverige? Vilka är likheterna och skillnaderna? Jämför även med synen på sexualitet i andra länder och kulturer där denna skiljer sig från den i dagens Sverige – likheter och skillnader? Ge exempel. Skriv max en sida.

5. Jämför synen på jämställdhet och mäns och kvinnors liv och möjligheter i Romarriket med hur det generellt ser ut i dagens Sverige. Vilka likheter och skillnader finns? Lägg till ytterligare ett land och en kultur där förhållandena är annorlunda än i Sverige. Vilka likheter och skillnader finns? Skriv max en halv sida.

6. Jämför levnadsförhållandena i Romarriket med förhållandena i en annan historisk kultur (tid/statsbildning. Ej dagens samhälle). Vilka likheter och skillnader finns vad gäller livslängd, barns uppväxt, utbildning, arbete, sjukdomar, jämställdhet, sexualitet och synen på döden? Skriv max en sida.

7. Tolka föremålet! Vad är det för något och vad kan det berätta? Använd dig av vägledningen och dess frågor på sidan "Vad kan ett museiföremål berätta?". Skriv först vad du TROR att föremålet är och vad det kan berätta. Leta därefter upp föremålet via Världskulturmuseernas databas [Carlotta - Översikt](#). Försök hitta rätt sökord. Besvara frågorna så gott det går med informationen som finns vid föremålet. Jämför dina egna tankar med de riktiga svaren. Hur väl stämde de? Skriv 1-2 sidor.